

De enige echte kei van Jan van Krieken

De Gelderlander, 15 april 1994

Door: Martin Pieterse

De kunstenaar Jan van Krieken is al heel wat jaren gek op 'zijn'steen. Een wat kubisch gevormde, door waterstromen enigszins rondgeslepen brok zandsteen, die toevallig in zijn leven kwam, maar er intussen niet meer uit weg te branden is. Tot en met 15 mei is De Steen van Van Krieken onderwerp van een expositie in het Rijnsoeverhuys aan de Rijnkade 3 in Arnhem.

De expositie past in een tentoonstellingsreeks die de alchemie als thema heeft. Van Kriekens kei is nu dus bevorderd tot de alchemistische 'Steen der Wijzen', die volgens de legende magische krachten heeft. Helemaal onzin is dat niet.

De alchemie gaat er immers van uit dat ook onedele materialen in edele materialen kunnen worden veranderd, met name in goud en zilver. Volgens de alchemie bergt elk onvolmaakt ding de mogelijkheid in zich om veredeld, om verheven te worden.

In feite is de steen van Van Krieken eenzelfde soort onedel ding, dat door het ingrijpen van de kunstenaar door zijn artistieke 'alchemie' is bevorderd tot iets van een veel hogere orde. De steen heeft een meerwaarde gekregen, die de oorspronkelijke waarde van de steen verre overstijgt.

Als alchemist moet Van Krieken wel dagelijks zijn geheime kunsten beoefenen. Hij schildert en fotografeert de steen bijna dagelijks en verwerkt foto's, tekeningen en knipsels tot collages, waarin De Steen een hoofdrol vervult. Een soort dagboek dus, waarvan vele bladzijden de tentoonstelling in het Rijnsoeverhuys sieren.

Dit dagboek is het minst sterke gedeelte van de presentatie. De collages van de steen van Van Krieken met allerlei andere magische 'stenen' zoals piramiden, menhirs en tempelruïnen is wel erg dik opgelegd. Als studie vast heel nuttig, maar als serieuze associatieve oefening toch wat al te veel cliché's.

De afgietsels van De Steen in brons, ijzer, lood en bedekt met bladgoud zijn al heel wat sprekender en hebben in ieder geval een directe verbinding met de oorsprongen van de alchemie. Het mooist blijft echter de originele steen zelf, die op de expositie is tentoongesteld in een achthoekige kast met spiegels, waardoor de vorm in het oneindige wordt herhaald.

Al die aandacht voor de steen heeft hem als het ware alchemistisch opgeladen met betekenis. In de nabijheid van de enige echte Steen van Van Krieken is het magische gevoel toch het sterkst. Er spetteren haast vonken uit, zó geladen is íe. Een reliek dat bijna niet meer thuishoort in een expositie, maar in een kerk of een tempel.
(Het Rijnsoeverhuys is donderdag tot en met zondag open van 13.00 tot 17.00 uur)